

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2016

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Бігунова Світлана Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2016 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАЙМЕННИКА *IT* В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Резюме. Стаття присвячена дослідженню особливостей функціонування займенника *it* в англійській мові. З'ясовано, що займенник *it* в англійській мові може виступати в ролі особового, вказівного, емфатичного та ввідного займенника, а також як особовий займенник в безособових реченнях, де він виступає підметом.

Ключові слова: особливості, займенник, особовий, вказівний, емфатичний, ввідний.

Проблемою вивчення займенника як частини мови займалася велика кількість як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів. Вона залишається актуальною і тепер у зв'язку з постійним розвитком мови.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей функціонування займенника *it* в англійській мові.

У сучасній англійській мові дослідники виділяють такі розряди займенників, за якими вони розподілені відповідно до їх значення та функцій, які вони виконують: особові, вказівні, присвійні, зворотні, запитальні, взаємні, відносні, з'єднувальні, неозначені, загальні, заперечні. Виділяють також граматичні категорії займенників: категорія числа, відмінка та особи [1, с. 53; 3, с. 160-161]. Щодо категорії числа, то в англійській мові деякі групи займенників можуть утворювати однину та множину: I – we, that – those, this – that, other – others. Категорія відмінка виражена неоднаково, зазвичай займенники мають два відмінки: somebody – somebody's, anyone – anyone's, no one – no one's, nobody – nobody's. Особові та питальний займенник who мають називний та об'єктний відмінки: who – whom, I – me, he – him, she – her, we – us, they – them. Особові, присвійні та зворотні займенники мають категорію особи. Перша особа: I, we, my, our, myself, ourselves. Друга особа: you, your, yours, yourself, yourselves. Третя особа: he, she, it, him, her, they, them, their, theirs.

Особовий займенник *it* використовується в реченні для заміни неживих істот, предметів чи абстрактних понять при їхньому повторному вживанні. В реченні цей займенник може виступати: 1) підметом: *I have read a book. It's interesting;* 2) додатком: *He picked up a rose and looked at it.* Відповідно до цього *it* має називний та об'єктний відмінки.

Аналіз наукової літератури з даної проблематики свідчить, що особовий займенник *it* використовується в безособових реченнях, які позначають явища природи та навколишнього середовища, виміри часу та відстані та опису загального стану речей. На відміну від української мови, де в безособових реченнях підмет відсутній, в англійській мові завжди існує підмет, виражений займенником *it*. В реченнях такого типу *it* виконує лише граматичну функцію формального підмета [2], наприклад:

It was extremely cold the day before yesterday. It was raining all day long.

It's still 50 km from here to village. It's 9 o'clock already. It's time to get up.

It's fantastic. It's useless. It's OK.

З огляду на приклади, слід зазначити, що хоча граматичне значення формального підмета займеннику *it* в таких реченнях присутнє, лексичне значення він втрачає, та, як правило, на українську мову не перекладається.

Також займенник *it* має виразне вказівне значення та може вживатися в ролі вказівного займенника. У цьому випадку *it* ставиться на початку речення, за ним частіше всього слідує складений іменний присудок. Займенник може вказувати на особу, предмет або неживу істоту [2], наприклад:

It's Sarah Smith. It's my husband. It's his house.

В англійській мові широкого вжитку також набули речення з емфатичним займенником *it*. Емфатичне або ж підсилююче *it* використовується в реченні для створення додаткового акценту для позначення того, на що потрібно звернути увагу у мовній ситуації. Воно використовується коли *it* вживається в реченні з іменною частиною складеного присудка (предикативом). Слово в предикативній позиції стає більш виразним, внаслідок цього воно перетворюється в інформаційний центр речення. Частина речення з емфазою вводиться вказівним займенником *that* або з'єднувальним займенником *who*:

It is Marry who told them about that. It was there that we got acquainted.

Займенник *it* також вживається в реченнях як ввідне *it*, яке виступає формальним підметом. Формальний підмет не позначає ані людину, ані істоту, ані предмет чи явище. Його головна функція – введення в речення повнозначного підмета [2]. Повнозначний підмет може бути виражений інфінітивом, інфінітивною фразою чи конструкцією, наприклад:

It gave him a reason to come. It was nice to see you. It was important for Ann to be there.

В сучасній англійській мові також зустрічається вираження повнозначного підмета герундієм, герундіальною фразою чи конструкцією:

It's worth trying. It was useless trying to tell him. It was not important her reading the article.

У цьому контексті можлива заміна формального підмета повнозначним:

It's necessary to learn German. – To learn German is necessary.

It's useful reading books. – reading books is useful.

У нашій статті ми дослідили особливості функціонування займенника *it* в англійській мові на основі роману відомого ірландського письменника та поета О. Уайльда "Портрет Доріана Грея" [4]. Проаналізувавши кількісний склад виділених займенників *it*, можна зазначити, що даний займенник виконує різні функції. Нами

було виявлено такі випадки: в ролі особового, вказівного, емпатичного та ввідного займенника, а також як особовий займенник в безособових реченнях, де він виступає підметом. Найуживанішим виявилось вживання *it* як особового займенника. Другим за кількістю вживання є вказівний займенник *it*. Наступним за кількістю вживання є підсилювальний займенник *it*. Найменш вживаними виявились ввідне *it* та особовий займенник *it* в безособових реченнях.

Отже, розглянемо вищезазначені випадки вживання займенника *it* на матеріалі роману “Портрет Доріана Грея”.

Вживання *it* як особового займенника зумовлено необхідністю замінити назви предметів, тварин, рослин, певної ситуації чи думки. Найголовніша причина частого вживання займенників у мові – це прагнення уникнути повторів та урізноманітнення мови.

My wife is very good at it – much better, in fact, than I am [4, p. 10].

“I am quite sure I shall understand it”, he replied, gazing intently at the little golden white-feathered disk [4, p. 11].

He shall never know anything about it [4, p. 17].

Отже, така частота вживання особового займенника безсумнівно свідчить про його широку розповсюдженість та необхідність постійного використання у мові.

В опрацьованому матеріалі було виявлено випадки вживання *it* в безособових реченнях. Зазначений займенник виступає формальним підметом у реченнях такого типу для позначення стану природи та загального стану речей, наприклад:

Yes, I knew you would; but it is quite true, all the same [4, p. 8].

How pleasant it was in the garden! [4, p. 18].

It is horribly hot in studio [4, p. 25].

Отже, активність вживання займенника *it* в безособових реченнях найменша; це пояснюється тим, що вживання безособових речень, які описують явища чи стани природи доречно в обмежених ситуаціях.

Також у ході дослідження були виявлені випадки вживання *it* у ролі вказівного займенника. Займенник у цьому значенні може вказувати на особу, предмет або неживу істоту чи навіть ситуацію в цілому.

“It is your best work, Basil, the best thing you have ever done”, said Lord Henry languidly [4, p. 8].

It is a silly habit, I daresay, but somehow it seems to bring a great deal romance into one’s life [4, p. 10].

It was not a new world, but rather another chaos [4, p. 24].

З прикладів випливає, що вказівні займенники виступають у текстах як засіб звернення уваги до предмета чи особи, про яку йдеться у мовленнєвій ситуації. Основна функція *it* у даному випадку полягає в ідентифікації та індивідуалізації предмета чи особи, тобто вказівка на унікальність у даній комунікативній ситуації.

У ході дослідження також були виявлені випадки вживання займенника *it* для вираження емпатичності. Такі речення використовуються для емоційного забарвлення мовлення, що полягає у виділенні певного елемента висловлювання.

It seems to be the only thing that can make modern life mysterious or marvelous to us [4, p. 10].

It was not the conscience that made me do so [4, p. 12].

It is only shallow people who do not judge by appearance [4, p. 26].

Отже, як видно, вживання емпатичних речень робить висловлювання більш виразним, емоційним. Метою таких конструкцій є прагнення підкреслити або виділити якусь важливу думку, щоб привернути до неї увагу читача.

В опрацьованому матеріалі також були виявлені випадки вживання даного займенника в якості ввідного *it*. У такому випадку він виступає формальним підметом і призначений для того, щоб ввести в речення повнозначний підмет. У цьому випадку речення з формальним займенником *it* можуть розпочинатись вживанням сталих виразів типу: *it’s necessary, it’s hard, it’s clear, it’s un/likely, it’s useful, it’s silly/important, it’s better etc.*, наприклад:

It’s better not to be different from one’s fellows [4, p. 9].

It was charming to have escaped all that! [4, p. 19].

It was absurd to be frightened [4, p. 26].

З прикладів випливає, що такі сталі вирази надають особливого значення реченню, а саме – значення необхідності, доречності, корисності. Таким чином вони доповнюють другу частину речення, яка містить в собі повнозначний підмет.

Отже, в ході дослідження було виявлено, що займенник *it* в англійській мові може виступати в ролі особового, вказівного, емпатичного та ввідного займенника, а також як особовий займенник в безособових реченнях, де він виступає підметом. З’ясувалося, що головною метою функціонування даного займенника в реченні є заміна інших членів речення для уникнення повторів у тексті. Ввідне *it* вживається для введення в речення повнозначного підмета, а також має виразне вказівне значення і використовується для того, щоб вказати на особу чи предмет, індивідуалізувати його. Емпатичний займенник *it* в свою чергу вживається для більш емоційної забарвленості мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каушанская В. Л., Ковнер Р. Л., Кожевникова О. Н. и др. Грамматика английского языка. Пособие для студентов педагогических институтов и университетов. 7-е издание / В. Л. Каушанская, Р. Л. Ковнер, О. Н. Кожевникова. – М.: 2000. – 320 с.
2. Кобрин Н. А., Корнеева Е. А., Оссовская М. И., Гузеева К. А. Грамматика английского языка: Морфология. Учеб. Пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. Яз.» / Н. А. Кобрин, Е. А. Корнеева, М. И. Оссовская, К. А. Гузеева. – М.: Просвещение, 1985. – 288 с.
3. Федоренко О. І. Грамматика англійської мови. Теоретичний курс / О. І. Федоренко. – Львів: Видавничий центр ЛНУ і. Франка, 2006. – 360 с.
4. Wilde O. The Picture of Dorian Gray / O. Wilde. – К.: Dnipro Publishers, 1978. – 232 p.

Резюме. Стаття посвячена дослідженню особливостей функціонування местоимення *it* в англійському мові. Установлено, що местоимення *it* в англійському мові може виступати в ролі личного, указательного, емфатичного і ввідного местоимення, а також як личного местоимення в безличних предложениях, где он виступає в функції подлежащего.

Ключевые слова: особенности, местоимение, личное, указательное, эмфатическое, ввідное.

The summary. The article deals with the peculiarities of the functioning of the pronoun *it* in the English language. Emphasis rests on the fact that the pronoun *it* in the English language can function as a personal, demonstrative, emphatic and introductory pronoun, and also as a personal pronoun in impersonal sentences, where it serves as a function of the subject.

Keywords: peculiarities, pronoun, personal, demonstrative, emphatic, introductory.

Одержано редакцією 20.11.2016 р.

УДК 378,147.016;811,111'253

О.С.КОЧУБЕЙ

АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ

Резюме. Стаття містить виклад основних напрямків в психологічній структурі перекладацької компетентності фахівця. Розглядається структура «перекладацької діяльності» з точки зору різних психологічних підходів. У статті розглянуто складові перекладацької компетентності та місце перекладацької компетентності щодо інших компетентностей. Проводиться аналіз поняття різними вітчизняними та зарубіжними науковцями. Перераховується ряд вимог, яким повинен відповідати компетентний фахівець перекладу. Представлено загальні принципи організації навчання перекладу, формування перекладацької компетенції у фахівців іноземної мови.

Виклад матеріалу подано в руслі моделі, що трактує переклад як засіб міжмовної комунікації, специфіка якого визначає сукупність знань і умінь, які фахівець отримує в процесі навчання.

Ключові слова: переклад, перекладознавство, мовна особистість, комунікативна діяльність, компетентність, картина світу, засоби спілкування, смислове сприйняття, професійна діяльність.

Постановка проблеми. Одним із центральних положень, визначених у Національній доктрині розвитку освіти в Україні в 21 столітті, є створення умов для підготовки фахівців, здатних практично втілювати нові прогресивні методики й технології навчання, інтегруючи всі етапи навчально-виховного процесу з кращими здобутками світової культури. У цьому контексті процес підготовки компетентних фахівців іноземної мови спрямовується на формування у студентів умінь реалізовувати технології, поєднуючи класичні й інноваційні підходи до навчання у площині особистісного бачення.

Актуальність У самій психології не існує однозначної думки щодо структурних компонентів перекладацької компетентності фахівця, що істотно ускладнює вирішення завдань, пов'язаних із визначенням психолого-педагогічних умов розвитку перекладацької компетентності майбутніх перекладачів. Відповідно, залишаються нерозкритими психолого-педагогічні аспекти змісту та форм відповідної навчальної діяльності, які істотно впливають на ефективність виконання майбутнім перекладачем його професійної діяльності. Тому особливої актуальності набуває проблема визначення структурних компонентів перекладацької компетентності фахівця, що передбачає науково обґрунтований аналіз його змісту та структури, вивчення форм і методів теоретичної та практичної діяльності фахівця, психологічний аналіз навчальної діяльності у процесі якої відбувається становлення майбутньої професійної діяльності перекладача.

Мета дослідження – проаналізувати структурні компоненти розвитку перекладацької компетентності фахівця та встановити умови, за яких цей процес набуває цілеспрямованого та керованого характеру.

Виклад основного матеріалу. Термін «перекладацька компетентність» одним із перших був вжитий американським лінгвістом Д.Хаймсом. Це поняття було розроблено вченим як альтернативне існуючому поняттю про ідеального учасника комунікації (або про ідеального комуніканта) в теорії структурної лінгвістики, яке запропонував Н.Хомський. Сутність поняття «ідеальний комунікант» полягала в правильному, грамотному, безпомилковому та адекватному змісту висловлюванню вживанні мови. Підхід Д.Хаймса кардинально змінив існуючі наукові уявлення про лінгвістичну компетентність, яка розглядалась Н.Хомським як

ЗМІСТ

<i>Совтис Н.М.</i> Українізми в польській літературній мові XIX ст.	3
<i>Ясногурська Л.М.</i> Відображення свідомості нації у концептуальній та мовній картині світу	6
<i>Василькевич С.С.</i> Неологіка у мові інтернет та політичної комунікації	9
<i>Михальчук Н.О., Яцюрик А.О.</i> Місце компліменту в системі мовленнєвих актів та ілюктивна роль компліментів	13
<i>Денисюк Л.В.</i> Особливості функціонування займенника <i>IT</i> в сучасній англійській мові	17
<i>Кочубей О.С.</i> Аналіз структурних компонентів перекладацької компетентності фахівця	19
<i>Мороз Л.В., Дацюк А.В.</i> Британський газетний дискурс як контекст об'єктивації тендерних стереотипів	24
<i>Ясногурська Л.М.</i> Сучасні підходи до вивчення поняття концепт	28
<i>Краля І.В., Берташ В.О.</i> Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації ..	32
<i>Бігунов Д.О.</i> До питання мовленнєвої поведінки особистості	35
<i>Трофімчук В.М., Гривіцька Р.В.</i> Застосування інтернет-технології у дистанційному навчанні іноземної мови	38
<i>Павелків К.М.</i> Психодого-педагогічні умови вивчення іноземної мови на немовних спеціальностях вищої школі	40
<i>Мороз Л.В., Мороз Н.М.</i> Місце та роль гри у системі навчання іноземної мови	43
<i>Романюк С.К., Захожа А.Ю.</i> Активні форми навчання іноземної мови в початковій школі	47
<i>Данілова Н.Р.</i> Опрацювання та застосування педагогічних іноваційних технологій на заняттях англійської мови	50
<i>Бойко Н.Г., Ковалюк В.В.</i> Застосування методу кейс-стаді у процесі викладання іноземних мов ...	52
<i>Ковалюк В.В., Ткач Т.В.</i> Фахова компетентність студентів та її формування засобами англійської мови	56
<i>Мороз Л.В., Коцвай Ю.Я.</i> Процес формування комунікативної компетенції у старшокласників на уроках іноземної мови	60
<i>Богачик М.С.</i> Особливості формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу	64
<i>Баталія Л.О., Ткач А.П.</i> Історія та розвиток альтернативного навчання в стандартних школах західнослов'янських країн (Чехія, Польща, Словаччина)	67
<i>Джава Н.А., Шевчук О.В.</i> Вміння творчого письма на середньому етапі навчання	69
<i>Черуха Н.В., Миколайчик А.П.</i> Раннє вивчення іноземної мови у вітчизняній і зарубіжній шкільній практиці	72
<i>Черуха Н.В., Брень О.В.</i> Про питання покращення результативності викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах	74
<i>Ковалюк В.В., Шикута Т.М.</i> Про питання імплементації сучасних методів навчання іноземних мов у ВНЗ	76
<i>Мороз Л.В., Король О.Ю.</i> Про концепцію формування навичок письма при навчанні і іноземної мови студентів денної, заочної і дистанційної форм навчання вищого навчального закладу	81
<i>Кушнір Н.В., Лукашик О.В., Лавренюк Т.І.</i> Формування іншомовної компетентності майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в процесі фахової підготовки	84
<i>Романюк С.К., Городюк Н.Ю.</i> Інноваційні технології навчання на уроках англійської мови в початковій школі	86
<i>Івашкевич Е.Е.</i> Psycholinguistic paradigm of narrative discourse	89
<i>Івашкевич Е.З.</i> Aspects of social intellect of a teacher	93
<i>Верьовкіна О.Є., Сембай Н.Б.</i> Ways of encouraging second language acquisition in the classroom	97
<i>Бігунова С. А., Зубілевич М.І.</i> English somatic phraseological units of Latin and French origin	100
<i>Відомості про авторів</i>	103

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.12.2016 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 105 с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2